

SÖZ SANATLARI

1. Teşbih(Benzetme)
2. İstiare(iğretileme)
3. Mecaz-ı Mürsel(ad aktarması)
4. Teşhis(kişileştirme)
5. İntak(konuşturma)
6. Kinaye
7. Tenviye
8. Hüsn-i Talil
9. Tecahül-i Arif(Bilmezlikten Gelme)
10. Mübalağa(Abartma)
11. Tariz
12. Tekrir
13. Telmih
14. Tenasüp
15. Tezat(karşıtlık)
16. Cinaz
17. Leff ü Neşr
18. Aliterasyon
19. Seci
20. Sehl-i Mümteni
21. İrsal-ı Mesel
22. Akis

<http://egitimvaktim.com>

TEŞBİH(BENZETME)

- Bir sözün anlamını kuvvetlendirmek için aralarında benzerlik bulunan iki şeyden zayıf olanı güçlü olana benzetilmesidir.

- *İhtiyar adam çocuk gibi hıçkırır hıçkırır ağlıyordu.*

Bu cümlede ihtiyar adam çocuğa benzetilmiştir.

TEŞBİHİN UNSURLARI

- **Benzeyen:**
Birbirine benzetilen öğelerden nitelik bakımından daha güçsüz olanıdır.
- **Kendisine benzetilen:**
Birbirine benzetilen öğelerden nitelik olarak daha güçlü ve üstün olanıdır.
- **Benzetme yönü:**
Birbirine benzetilen öğeler arasındaki ortak ilgi ve benzeyiştir. Benzerliğin şeklini bildirir.
- **Benzetme Edatı:**
Benzeyen varlıklar arasındaki benzerliği ortaya koyan sözcüktür. Benzetmelerde genellikle; gibi, kadar, sanki, güya, tıpkı sözcükleri kullanılır.

<u>Osman</u>	<u>tilki</u>	<u>gibi</u>	<u>kurnazdır.</u>
Benzeyen	Benzetilen	Benzetme Edatı	Benzetme Yönü

Karşiki tepeler sanki oturan devlerdi.

*Her şey yerli yerinde; bir dolap uzaklarda
Azapta bir ruh gibi gıcırıyor durmadan*

*Yanmış bir tavan gibi çöken akşam altında
Dinleriz, haykırarak kaçışan kargaları*

NOT: TEŞBİH-İ BELİĞ

- Benzetme yapılırken her zaman dört ögenin bulunması gerekmez. Sadece **benzeyen** ve **benzetilenle** de benzetme sanatı yapılabilir. Benzetme yönü ve benzetme edatı bulunmayan bu tür benzetmelere **teşbih-i belîğ** denir.

Günlerim koklamadan attığım birer güldür.

Kömür gözlüm, gül dudaklım

Sen de bir gün perişan ol!

Yârin dudağından getirilmiş

Bir katre alevdir bu karanfil

İSTİARE

- İstiare sözcüğünün sözlük anlamı, ödünç alma demektir. Bir şeyi anlatmak için, ona benzetilen başka bir şeyin adını iğreti olarak geçici bir süreyle kullanmaktır.
- Benzeyen ya da kendisine benzetilenden birinin kaldırıldığı teşbihe (benzetme), istiare denir.
- **Kande olsan ey peri gönlüm senin yanındadır.**

Fuzuli

Bu dizede “sevgili” “peri”ye benzetilmiştir. Fakat “sevgili” söylenmemiş, dolayısı ile istiare yapılmıştır.

Aslan gibi askerler cepheye koşuyor. teşbih

Aslan askerler cepheye koşuyor. teşbih-i belîğ

Aslanlar cepheye koşuyor. istiare

Açık İstiare

- Benzetmenin öğelerinden sadece kendisine benzetilenin bulunduğu, benzeyenin bulunmadığı istiaredir.

Havada bir dost eli okşuyor derimizi.

Benzeyen: rüzgâr (yok)

Kendisine benzetilen: dost eli (var)

Yüce dağ başında siyah tül vardır.

Benzeyen: bulut (yok)

Kendisine benzetilen: siyah tül (var)

Bir hilal uğruna ya Rab, ne güneşler batıyor.

Benzeyen: askerler (yok)

Kendisine benzetilen: güneşler (var)

Bir med zamanı gökyüzü kurşunla örtülü.

Benzeyen: bulut (yok)

Kendisine benzetilen: kurşun (var)

Kapalı İstiare

- Benzetmenin öğelerinden sadece benzeyenle yapılan istiaredir. Kapalı istiarede kendisine benzetilen yer almaz, onun bir özelliği bulunur.
- *Ay zeytin ağaçlarından yere damlıyordu.*
bu dizede ay benzeyendir.
Kendisine benzetilen de “su”dur, ancak söylenmemiş, “damlıyordu” sözüyle hissettirilmiştir.

*Bir arslan miyav dedi
Minik fare kükredi
Fareden korktu kedi
Kedi pır uçuverdi*

Dörtlükte “aslan”, “miyav” sözcüğü ile kediye; “fare” “kükredi” sözcüğüyle aslana; “kedi” “uçuverdi” sözcüğü ile kuşa benzetilmiştir. Ancak dörtlükte benzetilenlere yer verilmemiştir.

MECAZ-I MÜRSEL(AD AKTARMASI)

- Benzetme amacı gütmeyen bir sözü başka bir söz yerine kullanma sanatıdır.
 - *İstanbul soğuktan şikayetçi*
Cümlede "İstanbul" sözcüğüyle İstanbul halkı anlatılmak istendiğinden mecaz-ı mürsele başvurulmuştur.
 - *Öğrenciler Ömer Seyfettin' i okuyordu.*
Cümlede "Ömer Seyfettin" sözüyle anlatılmak istenen, yazarın yapıtlarıdır.
 - *Halk, ekranlarda kültür programları seyretmek istiyor artık.*
Cümlede "ekran" sözcüğüyle televizyon anlatılmak istenmiştir.
 - *Bir çift göz bakıyordu*
Zeytin ağaçlarının arkasından
Bu dizelerde "göz" sözcüğü insan yerine kullanılmıştır.
 - *Çankaya, bu konudaki kararını bildirdi.*
Bu cümlede "Çankaya" sözcüğü, Cumhurbaşkanlığı makamı yerine kullanılmıştır.

TEŞHİS (KİŞİLEŞTİRME)

- Teşhis, insan dışındaki canlı ve cansız varlıkları; düşünen, duyan ve hareket eden bir insan kişiliğinde göstermek demektir.
- *İçmiş gibi geceyi bir yudumda
Göğün mağrur bakışlı bulutları*
Bu dizelerde “mağrur bakışlı” ve “içmiş” sözleriyle bulutlara insan özellikleri yüklenerek kişileştirme (teşhis) yapılmıştır.
- *Çatma kurban olayım çehreni ey nazlı hilal
Kahraman ırkıma bir gül ne bu şiddet bu celal*
Bu dizelerde, “çehreni çatma, kahraman ırkıma gül” gibi sözlerle, “hilal” diye seslenilen “bayrağa” insana özgü nitelikler yüklenmiştir.
- *Gel bahar erit bu yolun karını
Geçen seneleri anmayalım hiç
Dinle bülbüllerin şarkılarını
Güllerin kıpkızıl şarabını iç.*
Bu dizelerde “bülbüllerin şarkılarını dinle, güllerin şarabını iç” sözleriyle bahara, insana özgü nitelikler yüklenerek kişileştirme yapılmıştır.

İNTAK(KONUŞTURMA)

- insan kişiliğinde canlandırılan varlıkların konuşTURULMASIDIR.

Dolap niçin inilersin?

Derdim vardır inilerim

Ben Mevlaya âşık oldum

Anın içün inilerim.

Dallar bir gün dedi ki tomurcuğuna:

Tenimde bir yara işler gibisin

Bülbül, "Senin nazını çekemem." diyordu, güle.

KİNAYE

- Bir sözün, hem **gerçek** hem de **mecaz** anlamda anlaşılacak biçimde kullanılmasıdır. Ancak asıl anlatılmak istenen, sözün **mecaz** anlamıdır.
- *Dedem eli açık bir insandır.*
Bu cümlede söz konusu kişinin gerçek anlamda “elinin açık olduğu” değil, mecaz anlamda ‘cömert’ olduğu anlatılmak istenmiştir.

*Ey benim sarı tanburam
Sen ne için inilersin?
İçim oyuk derdim büyük
Ben anınçün inilerim.*

*Ben toprak oldum yoluna
Sen aşuru gözetirsin
Şu karşıma göğüs geren
Taş bağırlı dağlar mısın?*

TEVRİYE

- Nükte yapmak amacıyla iki anlamı bulunan bir sözcüğün uzak anlamını kastederek kullanma sanatıdır. Kullanılan sözün **iki ayrı** anlamda da anlaşılması mümkündür.
- *Bu kadar letafet çünkü sende var
Beyaz gerdanında bir de ben gerek*
Bu dizelerde ben sözcüğüyle hem "tendeki koyu renkli leke" hem de "1. tekil kişi" anlatılmak istendiğinden sözcük iki anlamı da anlaşılacak biçimde kullanılmıştır.
- *Bir buse mi bir gül mü verirsin dedi gönlüm
Bir nim tebessümle o afet gülü verdi.*
Bu dizelerde "gölü verdi" sözüyle hem "çiçek olan gül", hem de "gülmek eylemi" anlatılmak istenmiştir. Dolayısıyla sözcük her iki anlamda anlaşılacak biçimde kullanılmıştır.
- *Gül yağını eller sürünün çatlasa bülbül*
Bu dizede "el" sözcüğü hem "orgal" anlamında hem de "yabancı" anlamında kullanılmıştır.

**Bize Tahir Efendi kelp demiş
İltifâtı bu sözde zahirdir
Maliki mezhebim benim zira
İtikadımca kelp tahirdir.**

HÜSN-İ TALİL(GÜZEL NEDENE BAĞLAMA)

- Herhangi bir olayı gerçek nedeninin dışında bir başka nedene bağlama sanatıdır. Gösterilen neden gerçek olmamalı; fakat güzel olmalıdır.
- *Hak-i payine yetem der ömrlerdir muttasıl*
Başını taştan taşa urup gezer avare su
Dizelerde, sevgilinin ayağının toprağına yetişmek için asırlardan beri "suyun, başını taştan taşa vurup gezdiği" anlatılmaktadır. Gerçekte suyun akmasının nedeni sevgilinin ayağına ulaşma arzusu değildir. Ancak şair, suyun akmasını bu arzuya bağlayıp hüsn-i talil yapmıştır.
- *Sen gittin, yaslara büründü cihan*
Soluyor dallarda gül denli dertli
Gülün solup dünyanın yaslara bürünmesinin nedeni sonbaharın gelmesidir. Ancak dizelerde şair bu durumu "sen gittin" diyerek gerçek nedeninin dışında güzel bir nedene -sevgilisinin gidişine- bağlamaktadır.
- *Yeni bir ülkede yem vermek için atlarına*
Nice bin atlı kapılmıştı fetih rüzgarına
Askerlerin fetih rüzgarına kapılması yeni yerler fethetmekle açıklanabilir. Ancak dizelerde şair bu olayı, askerlerin, atlarına yeni bir ülkede yem vermek istemesine bağlamaktadır.

TECAHÜL-İ ARİF(BİLMEZLİKTEN GELME)

- Bir nükte yapmak amacıyla, bilinen bir şeyi bilmez görünmektir.
- *Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?*
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Dizelerde şair, saçlarına ak düştüğünü ve yaşlandığından dolayı yüzünde kırışıklıklar olduğunu bildiği halde, "ne var" ve "benim mi" sözleriyle, bunları bilmiyormuş gibi bir tavır takınmıştır.
- *Göz gördü, gönül sevdi seni yüzü mahım*
Kurbanın olam var mı benim bunda günahım?
- *Neden böyle düşman görünürsünüz,*
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

MÜBALAĞA(ABARTMA)

- Sözüñ etkisini artırmak için bir olayı ya da durumu olduğundan çok ya da az göstermektir.

- *Ölüm indirme de gökler, ölü püskürmede yer
O ne müthiş tipidir, savrulur enkaz-ı beşer*

enkaz: yıkıntı, döküntü

beşer: insan

Bu dizelerde ölüm, abartılarak anlatılmıştır.

- *Biraz bakıver kendine
Bir deri bir kemik kalmışsın*

- *Bir ah çeksem dağı taşı eritir
Gözüm yaşı değirmeni yürütür
Bu hasretlik beni dahi çürütür
Bana sıra da bir gurbet il de bir*

- *Merkez-i hake atsalar da bizi
Kürre-i arzı patlatır çıkarız*

merkez-i hak: yerin merkezi, mağma

kürre-i arz: yerküre

TARİZ

- Birisini küçük düşürmek ve onunla alay etmek amacıyla sözün ya da kavramın gerçek ve mecaz anlamı dışında büsbütün tersini kastetmektir.
- Cimri birisine: “Ne kadar cömert davranıyorsunuz” demek tarizdir.
- *Bu ne kudret ki elif ba’yı okur ezberden.*
Gerçekte “elifbayı ezberden okumak” basit bir iş olduğu halde “bu ne kudret” sözüyle üstün bir iş gibi gösterilip tersi anlatılmak istenmiştir.
- *Bize kafir demiş müfti efendi
Tutalım ben ona diyem müselman
Varıldıkta yarın rüz-ı mahşere
İkimiz de çıkarız anda yalan*
Bu dörtlükte şair, kendisine kafir diyen müftüye müslüman dediğini varsaydıktan sonra, kıyamet günü yalancı çıkarız diyerek tam tersini -müftünün kafir olduğunu- anlatmak istemiştir.

TARİZ

ORMANDA BÜYÜYEN ADAM AZGINI

Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda pazarda insan beğenmez
Medrese kaçkını softa bozgunu
Selam vermek için keşan beğenmez.

Alemi ta'n eder yanına varsan
Seni yanıltır bir mesele sorsan
Bir cim çıkmaz eğer kamını yarsan
Camiye gelir de erkan beğenmez.

Elin kapısında karavaş olan
Bumu sümöklü hem gözü yaş olan
Bayramdan bayrama bir traş olan
Berbere gelir de dükkan beğenmez.

Dağlarda bayırda gezen bir yörük
Kim tımar sipahi kimi ser bölük
Bir elife dili dönmeyen hödük
Şehristana gelir ezan beğenmez.

Bir çubuğu vardır gayet küçücek
Zum-ı fasidince keyif sürececek
Kırk çanağı yok ayran içecek
Kahvede fağfuri fincan beğenmez.

Aslında neslinde giymemiş hare
İş gelmez elinden gitmez bir kare
Sandığı gömleksiz duran mekkare
Bedestene gelir kaftan beğenmez.

Kazak Abdal söyler bu türlü sözü
Yoğurt ayran ile hallolmuş özü
Köyden şehre gelen bir köylü kızı
İnci yakut ister mercan beğenmez ...

Kazak Abdal

TEKRİR

- Sözüñ etkisini artırmak için bir veya birkaç sözcüğün tekrarlanmasıdır.
- Bir **kimse** olmaz herkesin var **kimsesi**
Kimsesiz kaldım cihanda medet ey **kimsesizler kimsesi**

*Dikilir Köprü üzerine,
Keyifle seyrederim hepinizi
Kiminiz kürek çeker, sıya sıya;
Kiminiz dümen tutar mavnalarda;
Kiminiz çımacıdır halat başında*

Merhaba ey âli sultan merhaba
Merhaba ey kân-ı irfan merhaba
Merhaba ey derde derman merhaba
Merhaba ey mah-ı hurşid-i Hüda

TELMİH

- Söz arasında herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, bir kişiye, bir inanca ya da yaygın bir atasözüne işaret etmek, onu hatırlatmaktır.
- *Ufuk ki ne Mecnun varabildi ne Ferhâd*
Bir ufuk ki ilahi sırrı bekleyen serhâd
Dizelerde sevgililerine ulaşamayan meşhur aşıklar -Mecnun, Ferhad-hatırlatılmaktadır.
- *Gökyüzünde İsa ile*
Tur Dağı'nda Musa ile
Elindeki asa ile
Çağırayım Mevlam seni
Bu dizelerde Hz. İsa'nın gökyüzüne yükselişi ve Hz. Musa'nın Tur Dağı'nda yaşadığı olağanüstü olaylara ve asasıyla gösterdiği mucizelere işaret edilmektedir.
- *Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhidi*
Bedr'in aslanları ancak bu kadar şanlı idi
Bu dizelerde "Bedri'n aslanları" sözüyle Bedir Savaşındaki askerlere işaret ediliyor.
- *Avazeyi bu âleme Davut gibi sal*
Baki kalan bu kubbede bir hoş sada imiş
Bu dizelerde Hz. Davut'un gür ve güzel sesine işaret ediliyor.

TENASÜP

- Bir konu üzerinde, aralarında türlü ilgiler bulunan en az iki sözcük, terim ve deyim ikinci bir anlam kastetmeksizin bir dize ya da beyit içinde kullanmaktır.
- *Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabip
Kılma derman kim helakim zehr-i dermanındadır.*

Bu dizelerdeki "dert, ilaç, tabip, derman" birbirleriyle ilgili kavramlar olarak kullanılmaktadır.

- *Yine bahar geldi, bülbül sesinden
Seda verip seslendin mi yaylalar
Çevre yanıtı lale sümbül bürümüş
Gelin olup süslendin mi yaylalar?*

Bu dizelerde "bahar, bülbül sesi, seda, yayla, lale, sümbül" birbiriyle ilgili kavramlar olarak kullanılmıştır.

TEZAT(KARŞITLIK)

- Karşıt kavramların ya da özelliklerin bir arada kullanılmasıdır.
- *Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz*
- *Çeşm-i aşıkta imtizaç etmiş
Ab ü ateş olup beraber dost*
- *Karlar etrafı beyaz bir karanlığa gömdü.
Kar değil, gökyüzünden yağan beyaz ölümdü.*
- *Baharı görmeden ömrüm kış oldu
Gözümde her zaman biraz yaş oldu*

CİNAS

- Yazılışı ve okunuşu aynı, anlamları farklı olan sözcülerin bir arada kullanılmasıdır. Özellikle Halk edebiyatında manilerde cinasa sık rastlanır.

*Gayet çoktur, değil benim **yaram az**
Bana yârdan gayrı cerrah **yaramaz***
1. yarası az olmak
2. yararı olmamak

*Dönülmez akşamın ufkundayız, vakit çok **geç**
Bu son fasıldır ey ömrüm, nasıl geçersen **geç***
1. erkenin karşıtı
2. geçmek eylemi

*Böyle **bağlar**
Yâr başın böyle **bağlar**
Gül açmaz bülbül ötmez
Yıkılsın böyle **bağlar***
1. bağlamak eylemi
2. bahçe

*Bugün **al**
Yârim giymiş bugün **al**
Şâd edersen bugün **et**
Can alırsan bugün **al***
1. kırmızı
2. almak eylemi

LEFF Ü NEŞR

- Genellikle birinci dizede en az iki şey söyleyip ikinci dizede bunlarla ilgili kavramların kullanılmasıdır.

*Gönlümde **ateştin**, gözümde **yaştın**
Ne diye **tutuştun**, ne diye **taştın***

*Biz denizde **kaptan**, ovada **çiftçi**, şehirde **esnaf** olan
Biz **gemi yürüten**, tarla **süren**, alışveriş yapan*

ALİTERASYON

- Bir ahenk meydana getirmek amacıyla bir dizede ya da beyitte aynı seslerin ya da hecelerin tekrar edilmesidir.
- *Vest-büsi arzusıyla eger ölürsem dostlar
Küze eylen toprağım sunun önünle yöre su*
Bu dizelerde "s" seslerinin bir ahenk oluşturduğu görülüyor.
- *Eylülde melül oldu gönül soldu da lale
Bir küküle meyletli gönül geldi bu hale.*
Bu dizelerde "l" seslerinin bir ahenk oluşturduğu görülüyor.
- *Bir büyük boşlukta bozuldu büyü*
Bu dizelerde "b" seslerinin bir ahenk oluşturduğu görülüyor.
- *Lale hadler yine gülşende neler etmediler
Selviyi yürütmediler gonceyi söyletmediler*
Bu dizelerde "l, y" seslerinin bir ses uyumu meydana getirdiği görülüyor.

SECİ

- Düzyazıda, sözcüklerin uyaklı olacak biçimde sıralanmasıdır.

*Ey gözlerin nûru, gönüllerin sürûru; başımızın
tâcı, ehl-i dilin mirâcı! Gönül hanesinin ziyâsı, dil
hastasının şifâsı!*

*İlahi, gönlüm oduna ne yaktınsa o tüter. İlahi,
vücudum bahçesine ne diktinse o biter.*

SEHL-İ MÜMTENİ

- Yazılması veya söylenmesi çok kolay gibi görüldüğü halde, benzeri yazılmak istendiğinde zorluğu anlaşılan dizeler için kullanılır.
- Yapılması çok zor olan sanatlardan biridir. Çünkü meydana getirilen yapıtın sade, anlaşılır ve açık bir dille söylenmesi, herkese hitap edecek bir özellik taşıması gerekir.

*Bir garip ölmüş diyeler
Üç günden sonra duyalar
Soğuk su ile yuyalar
Şöyle garip bencileyin*

*Zannetme şöyle böyle bir söz
Sen dahi gel söyle böyle bir söz*

İRSAL-İ MESEL

- Bir düşünceyi, konuyla ilgili bir atasözü veya tanınmış bir söz ile desteklemektir.

*Allah'a sığın şahs-ı halimin gazabından
Zira yumuşak huylu atın çiftesi pektir.*

*Çağır Karacaoğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Yiğit sevdiğinden soğur
Sarılmayı sarılmayı*

AKİS

- Söylenen bir sözü aynı manayı verecek şekilde tersten söylemektir.

*Gamzen ciğerim deldi, deldi ciğerim gamzen
Bilmem nic'olur hâlim, hâlim nic'olur bilmem*

ÖSYM'DE SÖZ SANATLARI

"Yeşile koşan Londra'yı gördükçe hep denizi kovan İstanbul'u düşündüm" cümlesinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?

- A) Teşbih
- B) Teşhis
- C) Mürsel mecaz
- D) Tekrir
- E) Kinaye

74-ÜYS

Kurban olam kurban olam
Beşikte yatan kuzuya

Bu beyitte aşağıdaki edebi sanatlardan hangisi yapılmıştır?

- A) Cinas
- B) İstiare
- C) Benzetme
- D) Kişileştirme
- E) Abartma

76

Ey benim sarı tamburam,
Sen ne için inilersin?
İçim oyuk, derdim büyük;
Ben onun'çün inilerim.

Sazın gerçekten de içi oyuktur. Ama burada anlatılmak istenen başka bir şeydir. Böyle bir yazın sanatı (edebî sanat) aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Güleriz ağlanacak halimize.
- B) Şu karşıma göğüs geren,
Taş bağırlı dağlar mısın?
- C) Sakiler meclisten çekmiş ayağı.
- D) Kısmetindir gezdiren, yer yer seni.
Arşa çıksan akıbet yer yer seni
- E) Gül hasretinle yollara tutsun kulağını

79

"Menekşeler külahını kaldırır"

Dizesindeki edebî sanat, aşağıdaki dizelerden hangisinde vardır?

- A) Güzel gitti diye pınar ağladı
- B) Ak kuğular sökün etti yurdundan
- C) Gül budanmış dal dal olmuş
- D) Kara yerde mor menekşe biter mi?
- E) Gözlerim kapıda kulağım seste

1981-ÖYS

ÖSYS'DE SÖZ SANATLARI

Dağ dağ o güzel ses bütün etrafı gezindi;
Görmüş ve geçirmiş denizin kalbine sindi.

Bu dizelerdeki kişileştirme, aşağıdakilerden hangisinde yoktur?

- A) Bir sarmaşık uyanıyordu uykusundan;
Geriniyordu bir eski duvarın sıvasında
- B) Bir bulut geldi üstüne bahçenin,
Bütün ağaçların keyfi kaçtı.
- C) Toros dağlarının üstüne
Ay, un eledi bütün gece
- D) Eskici dükkânındaki asma saat,
Çelik bir şal atmış omuzlarına
- E) Ay, zeytin ağaçlarından yere damlıyordu;
Açtım avucumu altına tuttum.

1982-ÖYS

"Artık dağlar sırtlarından kürklerini attılar. Fakat herüz sabahları serince olduğundan, omuzlarına sislerden birer atkı alıyorlar. Şimdi rüzgâr, ağaçlar arasında ılık ılık esiyor. Hele böcekler, görülecek şey!"

Parçada kişileştirilen varlık, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) böcekler
- B) sisler
- C) rüzgâr
- D) ağaçlar
- E) dağlar

1985-ÖYS

Adam, elini uzattı; tam onu koparacağı sırada, mor menekşe: "Bana dokunma!" diye bağırdı.

Bu cümledeki en belirgin söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teşbih (benzetme)
- B) Tezat
- C) İstiare
- D) Kinaye
- E) İntak (konuşma)

1989-ÖYS

"Sakin ve rüzgârsız havalarda, bacalar üzerinden bir türlü savrulup dağılmayan dumanlar birbiri üzerine nasıl birikirse, bu sesler de öylece göğün boşluğunda toplanıyor, kolay kolay dağılmıyordu.

Bu cümlede birbirine benzetilen iki şey aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hava - Rüzgâr
- B) Rüzgâr - Duman
- C) Hava - Ses
- D) Duman - Gök
- E) Duman - Ses

1984-ÖYS

Kalem böyle çalınmıştır yazıma
Yazım kışa uymaz, kışım yazıma.

Bu iki dizedeki söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) benzetme (teşbih)
- B) cinas
- C) kişileştirme (teşhis)
- D) abartma (mübalağa)
- E) istiare

1986- ÖYS

İlahi, kabul senden ret senden; şifa senden, dert senden... İlahi, iman verdin, daim eyle; ihsan verdin, kaim eyle.

Bu parçadaki altı çizili sözcükler aşağıdakilerden hangisine örnektir?

- A) İmale
- B) Seci
- C) Aliterasyon
- D) Redif
- E) Cinas

1989-ÖYS

ÖSYS'DE SÖZ SANATLARI

Yalnız zaman olur bazı akşamlar
Bir kadın çehresi; yanarken camlar
Bir lahza belirir loş aynalarda

Bu dizelerde geçen, "yanarken camlar" sözünde, aşağıdaki açıklamalardan hangisine uygun bir söz sanatı vardır?

- A) Bir durumu, gerçekte olduğundan daha üstün gösterme
- B) Bir sözü benzetme amacıyla başka bir söz yerine kullanma
- C) Birden çok anlamı bulunan bir sözcüğü uzak anlamıyla kullanma
- D) İnsanlara özgü bir niteliği cansız varlıklara aktarma
- E) Bir olguyu, gerçek nedeninin dışında, hoşagiden bir nedene bağlama

1990-ÖYS

Yapıtlarında daha çok kırsal kesim insanlarını anlatan birkaç yazar, Yakup Kadri Karaosmanoğluyla görüşmeye gider. Bu ilgiden çok hoşnut olan Yakup Kadri, bir ara merakla konuk yazarlara nerelerden geldiklerini sorar. Yazarlardan biri gülererek: "Yaban'dan geliyoruz üstat, Yaban'dan!" der.

Parçada geçen "Yaban'dan geliyoruz." sözünde, aşağıdaki açıklamaların hangisine uygun bir söz sanatı vardır?

- A) Bir anlam inceliği yaratmak için bildiğini bilmezlikten gelme
- B) Bir sözcüğü alışılmış anlamının dışında bir anlamda kullanma
- C) Söylenmek isteneni en az sözcükle anlatma
- D) Bir gerçeği sezdirmek için bir sözü hem gerçek hem de mecaz anlamıyla kullanma
- E) Söz arasında, bilinen bir duruma işaret etme

1990-ÖYS

Nedir can kim anı sen nazenin canane vermezler
Sana aşık olanlar yoluna cana ne vermezler

Bu dizelerde olduğu gibi, söylenişleri bir, anlamları ayrı iki sözü bir arada bulundurma sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cinas
- B) Hüsn-i talil
- C) Teşhis

- D) Tenvit
- E) İntak

1991-ÖYS

Aşağıdaki dizelerin özellikle hangisinde bir abartma vardır?

- A) Bir ah çeksem dağı taşı eritir
Gözüm yaşı değirmeni yürütür
- B) Bu topraklar ecdadımın ocağı
Evim, köyüm hep bu yerin bucağı
- C) Ne doğan güne hükmüm geçer
Ne halden anlayan bulunur
- D) Derdim çoktur hangisine yanayım
Yine tazelendi yürek yarası
- E) Yüksekinde büyük namlı karın var
Alçağında mor sümbüllü bağın var

1991-ÖYS

Aşağıdakilerin hangisinde bir kinaye vardır?

- A) Gönül sevdiğinden soğur
Görülmeyi görülmeyi
- B) Gölgesinde dinlendiğim
Koca çamlar yerinde mi
- C) Şu karşıma göğüs geren
Taş bağırlı dağlar mısın
- D) Elbet bir devasız dertten
Doğan göz bir zaman ağlar
- E) Uçtu kuşların kervanı
Her biri bir dağa gider

1992-ÖYS

Aşağıdaki dizelerin hangisinde dört ögesi de bulunan bir "teşbih" vardır?

- A) Her hatıra bir damla yaş oldukça gözümde
- B) Gördüm deniz dedikleri bin başlı ejderi
- C) Canlandı hayalimde o mazideki yazlar
- D) Her gölge bir insan kadar inceydi, derindi
- E) Ben böyle değildim, bu deniz böyle değildi

1995-ÖYS